

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο ΠΑΜΑΚ

Ημερίδα Ενημέρωσης: 20 Σεπτεμβρίου 2013

Επιστημονικά Υπεύθυνος Έργου:
Καθηγητής Μάνος Ρουμελιώτης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Δράση

Η δράση "**Ανοιχτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**" στοχεύει στην ανάπτυξη ανοικτών ψηφιακών μαθημάτων, διαθέσιμων δωρεάν στο ευρύ κοινό, αλλά φυσικά, και στους φοιτητές και φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Τι είναι Ανοικτό Μάθημα

Με τον όρο "Ανοικτό Μάθημα" νοείται :

- η ελεύθερη πρόσβαση στο περιβάλλον του μαθήματος
- η ελεύθερη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό του
- Η οργάνωσή του ως αυτοτελούς μαθήματος

Κατηγορίες Μαθημάτων (1)

Τα ψηφιακά μαθήματα που θα αναπτυχθούν χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, A- και A+. Οι προδιαγραφές τους είναι συνοπτικά οι εξής:

- **(A-):** Τα μαθήματα αυτά θα διαθέτουν οργανωμένο ψηφιακό υλικό που θα καλύπτει βασικές τεχνικές προδιαγραφές (π.χ. σημειώσεις, διαφάνειες και λοιπό υποστηρικτικό υλικό ανά διάλεξη) το οποίο θα είναι αναρτημένο στο Διαδίκτυο με τη μορφή ανοικτών ψηφιακών μαθημάτων.

Κατηγορίες Μαθημάτων(2)

- **(A+)**: Τα μαθήματα αυτά θα διαθέτουν, εκτός των βασικών προδιαγραφών, και επιπλέον πολυμεσικό υλικό (π.χ. βιντεοδιαλέξεις και γενικότερα πολυμεσικές παρουσιάσεις).

Τι δεν είναι η δράση

Η δράση «Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας»

- δεν αποτελεί πρόγραμμα σπουδών ή πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης
- δεν χορηγεί πτυχίο, πιστοποιητικό απόκτησης γνώσης ή αποδεικτικό κατάρτισης
- δεν παρέχεται διδακτική υποστήριξη από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας ή το προσωπικό του
- δεν αναπτύσσονται ειδικά μαθήματα για το ευρύ κοινό, δηλαδή εκλαϊκευμένα

Που απευθύνεται (1)

- Στα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ως δημιουργούς του εκπαιδευτικού περιεχομένου των Ανοικτών Μαθημάτων, καθώς η ενεργή συμμετοχή των μελών ΔΕΠ αποτελεί βασική παράμετρο επιτυχίας της δράσης.

Που απευθύνεται (2)

- Στο ευρύ κοινό που θέλει να παρακολουθήσει τα Ανοιχτά Ψηφιακά Μαθήματα. Στο κοινό περιλαμβάνονται τόσο οι άμεσα ενδιαφερόμενοι, όπως είναι οι υπάρχοντες φοιτητές του ΠΑΜΑΚ, όσο και το ευρύ κοινό που θέλει να αποκτήσει νέες γνώσεις ή να ανανεώσει τις γνώσεις του όπως οι απόφοιτοι του ΠΑΜΑΚ ή άλλων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Παράμετροι Επιτυχίας

- Βαθμός ενεργοποίησης/συμμετοχής των μελών ΔΕΠ/ΕΠ
- Αριθμός και ποιότητα Ανοικτών Μαθημάτων
- Ευρεία χρήση από φοιτητές και ευρύ κοινό
- Τρόπος οργάνωσης εκπαιδευτικού υλικού
- Παιδαγωγική προσέγγιση παρουσίασής του
- Δημιουργία συνεργιών και χώρων συνεργασίας μεταξύ μελών ΔΕΠ/ΕΠ, ΑΕΙ, ΤΕΙ, Α/θμιας & Β/θμιας Εκπαίδευσης

- Ποια είναι τα οφέλη;
- Ποιές οι ανησυχίες και ενστάσεις τους ;
- Πως υποστηρίζονται;

Οφέλη (1)

- **Συνεχής βελτίωση του περιεχομένου των μαθημάτων**

Η ενασχόληση με την ανάπτυξη και τη συντήρηση Ανοικτών Μαθημάτων δημιουργεί συνθήκες συνεχούς πνευματικής πρόκλησης για τη βελτίωση του περιεχομένου των μαθημάτων και της ακολουθούμενης πρακτικής της διδασκαλίας.

- **Αντιμετώπιση ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας**

Το έργο προσφέρει μια ευκαιρία για τη συστηματική αντιμετώπιση ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που ενδέχεται να προκύψουν. Ειδικότερα, σήμερα που η συζήτηση για τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας βρίσκεται στην ακμή της, είναι σημαντικό να απαντηθούν, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ιδρύματος τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οφέλη (3)

- **Διεύρυνση και αύξηση του ακροατηρίου**

Η ανάπτυξη και διάθεση ενός ψηφιακού μαθήματος ανοικτής πρόσβασης:

- Διευρύνει και αυξάνει το ακροατήριο που μελετά το αντικείμενο.
- Το ακροατήριο ξεπερνά τους φοιτητές του Τμήματος που παρακολουθούν ένα συγκεκριμένο μάθημα.
- Μπορεί να διευρύνεται σε:
 - φοιτητές άλλου Τμήματος του ίδιου Ιδρύματος
 - φοιτητές άλλων Ιδρυμάτων
 - αποφοίτους του Τμήματος ή άλλων Τμημάτων με:
 - ίδιο ή
 - παρεμφερές αντικείμενο.

Οφέλη (4)

- **Ενίσχυση της φήμης και προβολή των συγγραμμάτων**
 - Η διεθνής πρακτική έχει δείξει ότι η διάθεση Ανοικτών Μαθημάτων από μέλη ΔΕΠ βοηθά στην προώθηση των συγγραμμάτων τους.
 - Πρέπει να σημειωθεί ότι η διάθεση ηλεκτρονικών συγγραμμάτων δεν αποτελεί αντικείμενο ή στόχο του έργου.

Οφέλη (5)

- **Ενίσχυση της φήμης του Ακαδημαϊκού Τμήματος και του Ιδρύματος**
 - Ο αριθμός και η ποιότητα των Ανοικτών Μαθημάτων ενός Ακαδημαϊκού Τμήματος ή του Ιδρύματος ενισχύει την εικόνα τους, σε σύγκριση με Τμήματα ή Ιδρύματα που διαθέτουν λιγότερα ή καθόλου Ανοιχτά Μαθήματα.
 - Η καλή εικόνα αποτελεί έναν από τους παράγοντες που προσελκύει τους καλύτερους μαθητές να επιλέξουν ένα συγκεκριμένο Τμήμα ή Ίδρυμα προκειμένου να φοιτήσουν σε αυτό.

Ανησυχίες και Ενστάσεις (1)

- **Παρουσία φοιτητών στα αμφιθέατρα**

Έχοντας το εκπαιδευτικό υλικό και τις καταγεγραμμένες διαλέξεις ενός μαθήματος διαθέσιμα στο Διαδίκτυο θα υπάρχει:

- Αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού ως μέρος της προετοιμασίας των φοιτητών πριν έλθουν στην αίθουσα διδασκαλίας
- Καλύτερη κατανόηση της παράδοσης
- Τα μέλη ΔΕΠ μπορούν να εμβαθύνουν στο μάθημα ή/και στην επίλυση αποριών κάτι που πριν δεν ήταν δυνατόν λόγω του περιορισμένου χρόνου

- **Διάθεση χρόνου**

Αν και συχνά τα μέλη ΔΕΠ αναπτύσσουν μόνοι τους ανοικτά μαθήματα, η πρακτική που ακολουθείται διεθνώς σε αντίστοιχες δράσεις είναι να προσλαμβάνεται προσωπικό υποστήριξης για την ανάπτυξη των μαθημάτων. Στις δραστηριότητες του προσωπικού υποστήριξης συμπεριλαμβάνεται:

- η διαμόρφωση του υλικού
- ο έλεγχος των πνευματικών δικαιωμάτων
- η ανάρτηση του υλικού στο Διαδίκτυο

Ανησυχίες και Ενστάσεις (3)

- **Διάθεση εκπαιδευτικού υλικού**
 - Είναι συχνό φαινόμενο τα μέλη ΔΕΠ και η Ακαδημαϊκή Διοίκηση να θεωρούν το εκπαιδευτικό υλικό ως την κορωνίδα του Προγράμματος Σπουδών και την ουσία της προσφοράς τους στους φοιτητές. Άλλωστε, το εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί το κύριο περιεχόμενο των συγγραμμάτων που εκδίδουν.
 - Στην πραγματικότητα, η αξία του εκπαιδευτικού υλικού αυξάνεται όταν γίνεται ανοικτά διαθέσιμο.

- **Πνευματική ιδιοκτησία**

Η αντιμετώπιση των θεμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι μία περίπλοκη διαδικασία, αλλά συχνά είναι περισσότερο θέμα καλής τήρησης αρχείων χρήσης εκπαιδευτικού υλικού που προέρχεται από τρίτους. Αξίζει να τονιστεί, ότι το Open Courseware Consortium αναφέρει πως το πλήθος των διδασκόντων που είναι πρόθυμοι να διαθέσουν ελεύθερα το εκπαιδευτικό υλικό που παράγουν είναι συνήθως μεγαλύτερο του αναμενόμενου.

Ανησυχίες και Ενστάσεις (5)

- **Υπονόμευση συγγραμμάτων και δημοσιεύσεων**
 - Οι περισσότεροι καθηγητές είναι ρεαλιστές όσον αφορά την πιθανότητα αποκόμισης κέρδους από τα δικαιώματα των συγγραμμάτων και των δημοσιευμένων εργασιών τους.
 - Υπάρχουν ενδείξεις ότι τα Ανοιχτά Μαθήματα στην πραγματικότητα:
 - προωθούν την πώληση των σχετικών συγγραμμάτων των καθηγητών
 - διευρύνουν την αγορά για τις εκδόσεις αυτές
 - αυξάνουν την αναγνωσιμότητα των βιβλίων των καθηγητών
 - καταδεικνύουν το τρόπο χρήσης του συγγράμματος μέσα στην τάξη

Υποστήριξη Μελών ΔΕΠ (1)

- Έχει διαπιστωθεί ότι πολλά μέλη ΔΕΠ χρησιμοποιούν την πλατφόρμα CoMPUs ως αποθετήριο εκπαιδευτικού υλικού, δίχως να διαμορφώνουν μία δομή ή να παρέχουν πληροφορίες για το μάθημα.
- Στόχος του έργου είναι η αναβάθμιση αφενός της δομής, αφετέρου του περιεχομένου των μαθημάτων, προκειμένου να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές.

Υποστήριξη Μελών ΔΕΠ (2)

- Η ομάδα υποστήριξης, σε συνεργασία με το μέλος ΔΕΠ, θα αναλάβει την ανάπτυξη ενός νέου μαθήματος.
- Κάθε μέλος ΔΕΠ θα έχει το ρόλο του καθηγητή και συμβούλου, θα κατευθύνει την ομάδα υποστήριξης, θα απαντά σε ερωτήσεις τους και θα προβαίνει στον τελικό έλεγχο του υλικού και του μαθήματος πριν αυτό δημοσιοποιηθεί ως ανοικτό μάθημα.

Ειδικότερα, η ομάδα υποστήριξης θα αναλάβει τα εξής:

- Την ψηφιοποίηση μέρους του εκπαιδευτικού υλικού, εάν και όπου απαιτηθεί.
- Την αναδιαμόρφωση των αρχείων παρουσιάσεων (πχ. Powerpoint) και των εγγράφων κειμένου (πχ. Word), ώστε να ανταποκρίνονται σε προδιαγραφές προσβασιμότητας για άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμΕΑ).
- Την ανάπτυξη της δομής και του περιεχομένου του μαθήματος, ώστε να ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της πρόσκλησης της πράξης, οι οποίες αφορούν τεχνικά και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά.
- Την ανάρτηση του εκπαιδευτικού υλικού στην πλατφόρμα που θα φιλοξενεί τα Ανοιχτά Μαθήματα.
- Τη μεθοδική αντιμετώπιση τυχόν ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας του εκπαιδευτικού υλικού, όπως εικόνες από βιβλία κ.α.
- Την καταγραφή, επεξεργασία, ανάπτυξη και δημοσιοποίηση βιντεοδιαλέξεων.

Συχνές Ερωτήσεις (1)

- **Πόσο χρόνο πρέπει να διαθέσω για την ανάπτυξη ενός Ανοιχτού Μαθήματος;**

Εξαρτάται από το αν το μάθημα ανήκει στην κατηγορία μαθημάτων με ελάχιστες προδιαγραφές (A-) ή στην κατηγορία μαθημάτων με πλήρεις προδιαγραφές (A+). Ο ρόλος του μέλους ΔΕΠ θα είναι συμβουλευτικός, δηλαδή θα παρέχει το εκπαιδευτικό υλικό μαζί με κατευθυντήριες οδηγίες προς την ομάδα υποστήριξης και θα ελέγχει το τελικό αποτέλεσμα πριν αυτό δημοσιοποιηθεί.

Συχνές Ερωτήσεις (2)

- **Η δράση μπορεί να ψηφιοποιήσει υλικό που διαθέτω αλλά δεν είναι σε ψηφιακή μορφή;**

Ναι, μπορεί, αρκεί να αποτελεί ένα μικρό μέρος του συνολικού υλικού, καθώς το έργο βασίζεται στο δεδομένο ότι η πλειονότητα των μελών ΔΕΠ διαθέτει ήδη εκπαιδευτικό υλικό, όπως διαφάνειες και σημειώσεις, σε ψηφιακή μορφή.

Συχνές Ερωτήσεις (3)

- **Ποιά είναι η συχνότητα βιντεοσκόπησης των διαλέξεων;**

Όλες οι διαλέξεις μαθημάτων με πλήρεις προδιαγραφές θα βιντεοσκοποούνται. Έτσι, αν ένα μάθημα διδάσκεται 4 ώρες την εβδομάδα, τότε θα προκύψει μια σειρά βιντεοδιαλέξεων με 52 επεισόδια, διάρκειας μίας ώρας το καθένα. Η σειρά αυτή θα αντιστοιχεί σε ένα συγκεκριμένο ακαδημαϊκό εξάμηνο.

Συχνές Ερωτήσεις (4)

- **Υπάρχει αμοιβή για τη συμμετοχή ενός μέλους ΔΕΠ;**

Προβλέπεται αμοιβή για τα μέλη ΔΕΠ που συμμετέχουν στην ανάπτυξη μαθημάτων με πλήρεις προδιαγραφές (A+), η οποία αφορά τον έλεγχο του περιεχομένου των βιντεοδιαλέξεων πριν την τελική δημοσιοποίηση στο Διαδίκτυο.

Εκπαιδευτικό Υλικό (1)

- Το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό των **Ανοιχτών Μαθημάτων** θα προέρχεται από:
 - την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των υφιστάμενων Ψηφιακών Μαθημάτων του Ιδρύματος
 - την μετατροπή/συγκέντρωση σε ψηφιακή μορφή ασκήσεων, σημειώσεων, διαφανειών και λοιπού υλικού που χρησιμοποιείται σήμερα στην εκπαιδευτική διαδικασία
 - την ανάπτυξη νέου εκπαιδευτικού υλικού
 - τη δημιουργία πολυμεσικού υλικού

• Προδιαγραφές

Κάθε ψηφιακό μάθημα θα πρέπει:

- να διαθέτει αναλυτική περιγραφή του μαθήματος και των στόχων του, όπως αυτές εμφανίζονται στο Πρόγραμμα Σπουδών ή όπως κρίνει το μέλος ΔΕΠ
- να παρέχονται υποχρεωτικά οι λέξεις κλειδιά ή οι βασικοί όροι του μαθήματος
- να καλύπτει το σύνολο των διαλέξεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του μαθήματος
- να είναι οργανωμένο το υλικό σε θεματικές ενότητες (κεφάλαια) ή ενότητες διαλέξεων
- να περιλαμβάνει εκτεταμένη χρήση ηλεκτρονικών πηγών που διαθέτουν οι βιβλιοθήκες του Ιδρύματος

• Προδιαγραφές Μαθημάτων A+

Τα ψηφιακά μαθήματα που θα καλύπτουν τις πλήρεις προδιαγραφές, θα πρέπει να:

- διαθέτουν ασκήσεις
- ηλεκτρονική βιβλιογραφία
- πολυμεσικό υλικό, που μπορεί να είναι:
 - Βιντεοδιαλέξεις
 - αρχεία βίντεο συνδυασμένα με διαφάνειες
 - διαφάνειες μόνο με ήχο
 - πολυμεσικές παρουσιάσεις με διαφάνειες
 - κείμενο εκφωνήσεων και εκφωνήσεις
 - διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό

- **Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας**
 - Προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των παραγωγών του εκπαιδευτικού υλικού και των Ιδρυμάτων, το εκπαιδευτικό υλικό που θα αναπτυχθεί θα πρέπει να υπόκειται σε άδειες Creative Commons.
 - Υπάρχουν συνολικά 6 τύποι αδειών Creative Commons και το κάθε μέλος ΔΕΠ/ΕΠ θα μπορεί να διαλέξει αυτήν που επιθυμεί, με την υποστήριξη και συνεργασία της Ομάδας Υποστήριξης.

Εκπαιδευτικό Υλικό (5)

- **Δημοσιοποίηση Ανοιχτών Μαθημάτων**
 - Το υλικό που θα δημιουργηθεί θα αναρτηθεί στην εκπαιδευτική πλατφόρμα www.opencourses.uom.gr
 - Θα είναι διαθέσιμο και μέσω της εθνικής πύλης αναζήτησης ανοιχτών μαθημάτων www.opencourses.gr
 - Η δυνατότητα αναζήτησης θα μπορεί να γίνει:
 - βάσει μεταδεδομένων
 - βάσει προγραμμάτων σπουδών
 - βάσει κειμένου και σημασιολογικού περιεχομένου
 - βάσει χαρακτηριστικών Web 2.0

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Στοιχεία του Έργου

ΠΑΜΑΚ Open Courses

<http://opencourses.uom.gr/>

e-mail: opencourses@uom.gr

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Μάνος Ρουμελιώτης
Καθηγητής Τμήματος Εφαρμοσμένης Πληροφορικής

<http://opencourses.uom.gr/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

